

Budapestre vonatkozó ujságok

Osztályozás

376

Szerző:

Cím:

75 éve indult el hazánkban a magyar nők felsőbb oktatásának mozgalma

Forrás:

Pesti Hírlap

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Hely

Idő

Személy

Helyszá

Hetvenöt éve indult el hazánkban a magyar nők felsőbb oktatásának mozgalma

Veres Pálné élete és pályája a csodálatos magyar életek és pályafutások közé tartozik, ha pályának nevezhető az a nagy alkotás, amelyet megálmodója „a szeretet művének” nevezett, és amelyet meleg asszonyszíve és ragyogó magyar szelleme valósított meg. A magyar irodalom, történelem és ma már a tudomány is, kiváló női egyéniségek felé tekinthet. De aki hazájának, a magyar köznek, nemzeti haladásnak és egyben nemének olyan kivételesen nagy feladatát végezte volna el, mint ő — ez egészen egyedülálló művelődéstörténetünkben. Veres Pálné — lelkének belső sugallatából — ezt a tevékenységet oly korban és oly időben fejtette ki, amelynek szellemiségétől, kulturális- és életszemléletétől még nagyon távolra esett a magyar nők nemzeti művelődésének a gondolata.

... Beniczky Hermin Nógrád megyében, 1815. december 13-án született. Láziban, az ősi családi hajlékban. Mindjárt születése napján meg is keresztelték. Edesapja Beniczky Pál, a beniczei, micsinyei és pribóczy Beniczkyek leszármazottja volt. A család ismeretesen kitűnő férfiakat adott a hazának. Edesanyja Sturmann Karolina — ózdi és zádorházi Sturmann Márton udvari tanácsosnak a leánya — a század elején egyike volt a legnagyobb műveltségű magyar asszonyoknak, de költői hajlamai is figyelemreméltók.

1839-ben vette nőül Beniczky Hermin farádi Veres Pál. Ez a kiváló magyar, Nógrád megyének főjegyzője, majd alispánja volt. A közbizalom kitűnő lelki és szellemi tulajdonságainak elismerésül előkelő egyházi állásokkal is megtisztelte. Mikszáth Kálmán a *Pesti Hírlap* hasábjain néhány meleg szép írásában emlékezik meg értékes alakjáról. Nagy tudása, műveltsége s széleskörű tájékozottsága mellett is, az igen szerény férfilelkek közé tartozott. Veres Pálné nagyműveltségű férje oldalán, mindinkább fájdalmasan érezte nevelésének hiányosságait. Férjhez menetelétől az ötvenes évekig úgyszólván kizárólag családjának élt. Elsősorban egyetlen gyermekének nevelése kötötte le minden idejét. Emellett komoly műveket is olvasott, a tudomány különböző ágazataiból. Minden érzésével, gazdag, mély szellemvilágnak minden kis rezdülésével vágyakozik a tudásra, nagy fájdalommal érzi annak hiányát. Naplójában ifjúkori elhanyagolt neveléséről igen szomorúan emlékezik meg. Midőn 1847-ben közelebbi barátságba kerül a nagyműveltségű Pulszky Ferencnével, fájó érzéssel von párhuzamot ketőjük műveltségi foka között. „Ő nagyon gondos nevelésben részesült — írja — míg én rendszeres tanulás nélkül, mindezt önmagamból merítettem.” Minden során keresztül tör az ismeretszerzés gyötrő szomjúsága. Ez a nagy magyar asszony indi-

totta meg hazánkban a nők felsőbb szellemi kiképzését, olyan időben, amikor még maga a gondolat is ellentétben állt a korszellemmel.

Madách akadémiai székfoglalója

Veres Pálné fellépése szoros kapcsolatban van Madách: *Az ember tragédiájával*. A hirtelen népszerűvé vált író előbb a Kisfaludy Társaság, majd az Akadémia is tagjává választotta. Madách akadémiai székfoglalójában ismeretesen a nőről értekezett. Ez az akadémiai „beszéd” indította el Veres Pálné mozgalmát. A tanulmányt olvasta a *Koszoru*-ban és megdöbbenették a következő sorok: „A nő korábban fejlődik, de teljes férfiúi érettséghez soha sem jut, könnyebben felfog és tanul, de teremő génius hiányával az emberek irányadó szellemei közé nem emelkedik. Ő mindig csak a szenvedő, sohasem a behatározó elemet képviseli s innen míg a dilettantizmus legkedvesebb contingensét szolgáltatja, soha a művészet és a tudományt előre nem viszi.”

Veres Pálné ellenérzését azonnal közölte Madách-csal:

„E napokban olvastam a *Koszoru*-ban közlő telt beszédét” — írja. — „Nincs alkalmam, hogy élőszóval nyilvánítsam Ön előtt fájdalmamat a fölött, hogy tudományos képzettségét, humorát éppen az emberiség elnyomott része ellen használta fel.”

Mélyreható, a kérdést minden oldalról megvilágító leveleiben nemcsak fájdalmának ad kifejezést, hanem bizonyítékait is felsorakoztatja kitűnő

logikával, szeltes tájékozottsággal és európai anyagismerettel, Madách elméletével szemben. Madáchot meggyőzik, sőt legyőzik ezek a levelek. Azonnal válaszol. Töredelmesen bevallja, hogy tévedett, sőt kijelenti, hogy abban az esetben, ha előzőleg beszélt volna a levél írójával, arról a tárgyról székfoglalóját másképpen írta volna meg.

Veres Pálné elhatározza, hogy amit ő nem érhetett el, el kell érnie az utána következő magyar női nemzedéknek. Lappangó gondolatainak megpróbálja megkeresni a megvalósítás felé vezető útjait. Ettől az időtől kezdve a magyar nők ügyének szentelte egész életét. 1865 október 28-án jelenik meg a *Hon*-ban „Felhívása a nők-höz”. Országszerte feltűnést kelt. Madách székfoglalója lett az a szikra, amely Veres Pálné lelkében olthatatlan tüzet fogott.

Mária-néveste Sándor Zsigmond tógyörki kastélyában

A *Pesti Hírlap*-ban igen finom tóllal írja le *D'Artagnan* Veres Pálné további lépéseit. 1867-ben — a koronázás évében — az ország tele volt reménységgel. Egy boldogabb magyar jövődő hajnalhasadását várta. Az öröm mámorá borította el a magyar lelkeket s az egyes családok is minden alkalmat megragadtak baráti összejövetelek tartására. Így történt ez a pestmegyei Tógyörkön is, ahol Sándor Zsigmond kastélyában nagy fényvel ünnepelték a ház szépséges asszonyának, Beniczky Máriának a nevenapiját.

A derült hangulatban, amikor már a felköszöntők elhangzottak, hullott a hódolet virága. A kristályokban felcsillantak a mélyarany és rubintcsillogású borok, az izzó hangulat tetőfokán — amikor egy pillanatra Berkes Lajos, a híres aszódi cigány, akkor még a Podmaniczky bárók udvari zenésze elhallgatott: — ebben a forró, feszült csendben ragadta meg Veres Pálné az alkalmat, hogy a társaság muzsikális, jökedvtől arany-

ködös levegőjébe belevesse a magyar nők elhanyagolt nevelésének fájdalommas ügyét. „Ezen a visszasságon sürgősen segítenj kell — fejezte be szavait — s a magyar nőnevelésnek egy önálló csarnokot kell emelni!”

Mély, nehéz csend, majd kitűnő lelkesedés követte fejtegetéseit, éles logikával, hibátlan ítélőképességgel előadott érveit. A jelenlévő hölgyek egyhangul az eszme mellé álltak, bár egy ismert főurunk tréfás megjegyzéssel kísérté Veres Pálné javaslatát. Ezen az emlékezetes 1867-es Máriánapon indult el hazánkban a magyar nemzeti nőnevelés ügye. 1867 május 24-én már 22 magyar nő első értekezleten találkozott Veres Pálné gondolatának gyakorlati megvalósítása érdekében. Itt kimondották a „Nőképző-Egyesület” megalakítását. Az érdeklődők száma még ebben az évben elérte a kétszázat. Tervezetet, alapszabályt dolgoztak ki és az alakítandó egyesület pecsétjén is a „Haladjunk!” szóval jelölték meg a tömörülés célját.

Erzsébet királyné érdeklődése

1868 március 23-án, tehát most 75 esztendeje tartották meg az alakuló közgyűlést. Veres Pálné — az egyhangulag megválasztott elnök —, hogy eszméjét minél szélesebb körben indítsa el a hirverés útján, 1868 elején röpiratot adott ki „Nézetek a női ügy érdekében“ címmel. Az 1868 november 7-iki közgyűlés már gyakorlati ultra lépett. Kimondotta, hogy felirattal fordul az országgyűléshez és „egy olyan mintaiskola felállítását fogják kérni, mely országszerte irányadóul szolgáljon a női oktatásra“. Veres Pálné leveleket, aláírási iveket küldött szét s a mozgalomnak gyors és nagy eredménye lett. Kilencezer magyar nő írta alá a kérvényt és Veres Pálné vezetése alatt 12 tagu küldöttség vitte el Deák Ferenchez, hogy támogassa ügyüket és kérvényüket a képviselőházban. Deák készséggel teljesítette a kérelmet. Szavainak elhangzása után — írja az egykorú sajtó — a képviselők „Éljenek a nők!“ kiáltással fejezték ki együttérzésüket az indítvánnyal. Majd báró Eötvös Józsefhez, az akkori közoktatásügyi miniszterhez mentek el a nők.

1869 október 17-én kétszobás bérelt helyiségben, Veres Pálné elnöki szavaival, megnyílt hazánkban az első magyar nőnevelő intézet „egy felsőbb osztállyal, tizenkét növendékkel és öt tanárral“. „Magam is ott voltam a bölcsőjénél“ — írja az intézetről Gyulai Pál.

1894-ben nyilvánossági jogot kap az intézet s kitűnő hire eljut a legmagasabb helyre is. Erzsébet királyné három alkalommal meglátogatta. 1893 március 25-én ünnepelte az egyesület fennállásának negyedszázados jubileumát. Ráth Károly főpolgármester nyújtotta át Veres Pálnénak a legfelsőbb kitüntetést, a legmagasabb érdemrendet, amit abban az időben nő kaphatott. Az üdvözlő beszédet Jókai mondta. Utána Váradi Antal ünneplő költeménye és az üdvözlések hosszú sora következett.

A magyar női ügy apostola 1895 szeptember 28-án halt meg. A hála és a magyar emlékezés utcát nevezett el nagy nevééről és 1906-ban Kiss György művészi ihlete márványban örökítette meg finom asszonyi alakját.

A *Pesti Hirlap* hasábjain néhány remek Mikszáth-írás őrzi e kiváló magyar női lélek emlékezetét.